

Sygn. akt II Ca 644/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 lipca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Ewa Piątkowska-Bidas

Sędziowie: SSO Beata Piwko

SSO Barbara Dziewięcka

Protokolant: Iwona Cierpikowska

po rozpoznaniu w dniu 9 lipca 2014 r. w Kielcach

na rozprawie

sprawy z powództwa Fundacji Pomocy Osobom Niepełnosprawnym (...) w P.

przeciwko Gminie S.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Busku - Zdroju

z dnia 20 marca 2014 r. sygn. I C 45/14

zmienia zaskarżony wyrok w całości i oddala powództwo; zasądza od Fundacji Pomocy Osobom Niepełnosprawnym (...) w P. na rzecz Gminy S. 998 (dziewięćset dziewięćdziesiąt osiem) złotych tytułem kosztów procesu za obie instancje.

Sygn. akt II Ca 644/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 20 marca 2014 roku, sygn. akt I C 45/14, Sąd Rejonowy w Busku – Zdroju zasądził od Gminy S. na rzecz Fundacji Pomocy Osobom Niepełnosprawnym (...) w P. kwotę 1.944 zł wraz z ustawowymi odsetkami (pkt I) oraz kwotę 715 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt II). Nadto Sąd oddalił wniosek o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności (pkt III). (k. 53)

Sąd Rejonowy ustalił, że Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym (...) w P. zapewniała dwa razy w tygodniu transport ucznia P. M., przywożąc go w niedzielę do internatu szkoły, do której uczęszczał i odwożąc w piątek do miejsca zamieszkania. P. M. urodził się w dniu (...), mieszka w S., gmina S.. Orzeczeniem z dnia 7 maja 2013 roku wydanym przez Zespół (...) w P. orzeczono o potrzebie kształcenia specjalnego tego ucznia w III klasie Niepublicznego Gimnazjum (...) w P. z uwagi na niepełnosprawności sprzężone (upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym, niepełnosprawność ruchową). Fundacja w pismach z dnia 10 lipca 2013 roku i z dnia 30 sierpnia 2013 roku zwróciła się do Gminy S. o podpisanie umowy dotyczącej finansowania dowozu P. M., jednakże Gmina zawarcia takiej umowy

odmówiła. W związku z tym Fundacja wystawiła i przesała pozwanej Gminie cztery noty opiewające na sumy: 453,60 zł, 583,20 zł, 518,40 zł i 388,80 zł, które do dokumenty zostały zwrócone bez uiszczenia żądanych kwot.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że powództwo jest zasadne. Sąd powołał się przy tym na dyspozycję art. 17 ust. 3a pkt 2 ustawy z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 roku Nr 256 poz. 2572 ze zm.), wskazując, że przepis ten w obecnym brzmieniu nie przewiduje, aby bezpłatny transport i opieka w odniesieniu do uczniów upośledzonych w stopniu głębokim albo uczniów, u których upośledzenie sprzężone jest z innymi niepełnosprawnościami przysługiwały wyłącznie w przypadku dowozu do ośrodka położonego najbliżej. Nadto decyzja o tym, czy skorzystać z transportu zapewnianego przez gminę czy też dowozić dziecko we własnym zakresie należy do rodziców, co wynika z treści art. 17 ust. 3a pkt 2 i 3 tej ustawy. Sąd Rejonowy stwierdził, że bezspornym w sprawie było to, iż powodowa Fundacja zapewniała transport P. M., a Gmina S. kosztów tych nie zwróciła. W ocenie Sądu Rejonowego, powódka jest zatem uprawniona do żądania zasądzenia tych należności w oparciu o art. 410 §1 i 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. Natomiast zarzut pozwanej, że nie jest ona zobowiązana do zapłaty dochodzonej kwoty przy uwzględnieniu dyspozycji art. 411 k.c. jest chybiony, ponieważ Fundacja jak też rodzice ucznia zwracali się do Gminy o refundację tych kosztów. Dlatego też Sąd I instancji zasądził kwoty wskazane w notach, przyjmując, że były one wezwaniami do zapłaty wraz z odsetkami ustawowymi. O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. (k.55-56)

Apelację od powyższego wyroku wywiodła Gmina S., zarzucając Sądowi Rejonowemu naruszenie prawa materialnego, tj. art. 17 ust. 3 ustawy z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty poprzez przyjęcie, że Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym (...) w P. ma legitymację czynną do wytoczenia powództwa i występowania w sprawie w charakterze strony powodowej oraz art. 411 k.c. w zw. z art. 405 k.c. poprzez nieuznanie, że powódka nie może żądać zwrotu świadczenia od pozwanej, gdyż Gmina nie jest do spełnienia tego świadczenia zobowiązana. Nadto powołano się na naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 §1 k.p.c. polegające na ocenie materiału dowodowego w sposób dowolny, jednostronny i sprzeczny z zasadami wiedzy i doświadczenia życiowego, w szczególności – poprzez uznanie twierdzeń powódki za wiarygodne i przyjęcie, że dowóz ucznia do szkoły w P. był zasadny i konieczny. Powołując się na powyższe, pozwana wnosiła o zmianę zaskarżonego wyroku i o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu podkreślano, że to wyłącznie rodzice dziecka niepełnosprawnego są uprawnieni do zawarcia z gminą umowy, w której zostaną określone zasady zwrotu kosztów dowozu ucznia do szkoły. Pozwana argumentowała również, że odmowę zawarcia umowy dotyczącej zwrotu kosztów transportu ucznia uzasadniła tym, iż uważa Fundację za podmiot nieuprawniony do uzyskania tej refundacji. W tej sytuacji powódka miała świadomość tego, że wykonując świadczenia polegające na przewozie dziecka działa, pomimo braku obowiązku w tym zakresie. Odnośnie naruszenia art. 233 §1 k.p.c., pozwana zarzuciła, że Sąd nie przeprowadził postępowania dowodowego, które pozwoliłoby ustalić, iż P. M. może uczyć się w placówce położonej bliżej miejsca jego zamieszkania, tj. w (...) w B.. (k. 63-67)

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja jest zasadna.

Według Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy przeprowadził postępowanie dowodowe w sprawie, dokonując następnie oceny wiarygodności i mocy dowodów na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału zgodnie z treścią art. 233 §1 k.p.c. Dokonane przez Sąd Rejonowy na tej podstawie ustalenia w zakresie zaistniałego stanu faktycznego Sąd Okręgowy przyjął jako własne.

Natomiast Sąd I instancji naruszył przepisy prawa materialnego, przede wszystkim poprzez błędną wykładnię art. 17 ust. 3a pkt 2 i 3 ustawy z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 roku Nr 256 poz. 2572 ze zm.). Sąd Rejonowy skoncentrował się tutaj na wyjaśnieniu, że w świetle powołanych regulacji decyzja o tym, czy skorzystać z transportu zapewnianego przez gminę czy też dowozić dziecko we własnym zakresie należy wyłącznie do rodziców. Tymczasem pozwana Gmina okoliczności tej nie kwestionowała, co wynika już ze stanowiska przedstawionego w odpowiedzi na pozew (k. 40-45). Istota sporu koncentrowała się zaś wokół ustalenia, czy powodowa Fundacja jest

podmiotem uprawnionym do żądania od Gminy S. refundacji kosztów przewozu jednego z uczniów Specjalnego Ośrodka Szkolno – (...) w P.. Rozstrzygające znaczenie ma w tej kwestii dyspozycja art. 17 ust. 3a pkt 3 wymienionej ustawy, który stanowi, że obowiązkiem gminy jest zwrot kosztów przejazdu ucznia, o którym mowa w pkt 1 i 2, oraz jego opiekuna do szkoły lub ośrodka, wymienionych w pkt 1 i 2, na zasadach określonych w umowie zawartej między wójtem, burmistrzem, prezydentem miasta i rodzicami, opiekunami lub opiekunami prawnymi ucznia, jeżeli dowożenie i opiekę zapewniają rodzice, opiekunowie lub opiekunowie prawni. Przepis ten zatem wymaga, aby wówczas, gdy dziecko dowożone jest na zajęcia poprzez rodziców (bezpośrednio lub w ramach zorganizowanego przez nich transportu) podpisana została stosowna umowa dotycząca reguł refundacji tych kosztów przez gminę. Wyłącznie uprawnionymi do zawarcia takiej umowy, a w konsekwencji – także do żądania zwrotu poniesionych z tytułu przewozu dziecka wydatków są jego rodzice lub opiekunowie. Dlatego też wykluczonym jest, aby jakikolwiek inny podmiot występował do gminy, domagając się podpisania w/w umowy przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) lub też zwrotu poniesionych już kosztów. Co więcej, brak takiej umowy nie pozwala na skuteczne uzyskanie tego świadczenia od gminy także przez rodziców, gdyż uprawnienie to musi wynikać z zawartego uprzednio kontraktu o charakterze cywilnoprawnym (por. postanowienie NSA w W. z dnia 4 lutego 2014 roku, I OSK (...), LEX nr 1452156). Nie oznacza to oczywiście, że w praktyce to rodzic musi osobiście dowozić ucznia do placówki oświatowej, gdyż niewątpliwie może zlecić takie zadanie komuś innemu. Nie zmienia to jednak konkluzji, że podmiot faktycznie świadczący tego rodzaju usługę nie jest uprawniony do występowania z powstałymi z tego tytułu roszczeniami bezpośrednio do gminy. Z omówionych względów nie można również przyjąć, że Gmina S. jest zobowiązana do zwrotu powodowej Fundacji kosztów transportu P. M. w oparciu o art. 410 k.c. w zw. z art. 405 k.c. Pozwanej Gminy i rodziców P. M. nie łączył stosunek zobowiązaniowy. Powyższe wyłącza możliwość uznania, iż Fundacja działała niejako w zastępstwie Gminy, realizując ciążącą na niej powinność, gdyż taka wobec niezawarcia umowy z rodzicami dziecka niepełnosprawnego po prostu nie powstała. Nadto Fundacja miała świadomość tego, że nie jest zobowiązana do wykonywania usług przewozu w imieniu Gminy S., gdyż znany był jej stan faktyczny i prawny uzasadniający brak obowiązku świadczenia, co wynika chociażby z treści pism kierowanych do niej przez wójta z dnia 2 sierpnia 2013 roku, 11 września 2013 roku, 29 października 2013 roku (k. 32,34,38) (art. 411 pkt 1 k.c.). Inaczej mówiąc, co do zasady zwrotu nienależnego świadczenia może żądać każdy, kto spełnił świadczenie nie wiedząc, że do świadczenia nie był zobowiązany, jednak chodzi tu usprawiedliwione okolicznościami stanu faktycznego przekonanie, że spełnienie świadczenia odpowiada obowiązkowi świadczenia (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 1999 roku, I CKN 203/98, LEX nr 50687).

Brak także podstaw do przyjęcia odpowiedzialności pozwanego na podstawie art.405k.c. Nie ma bowiem związku bezpośredniego pomiędzy ewentualnym wzbogaceniem pozwanego a zubożeniem powoda w rozumieniu art.405k.c. Taką odpowiedzialność można by rozważać dopiero w sytuacji gdyby pozwanego łączyła umowa z rodzicami dziecka niepełnosprawnego, a pozwany nie wykonałby ustawowego obowiązku w zakresie refundacji kosztów.

Na marginesie warto jedynie dodać, że gmina nie decyduje o tym, do jakiej szkoły lub do jakiego ośrodka dziecko będzie uczęszczać i nie może uzależniać zwrotu kosztów dojazdu od tego, czy jest to placówka najbliższa miejscu zamieszkania uprawnionego. Taki też pogląd wyraził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 17 lutego 2011 roku, III CZP 133/10 (LEX nr 700720), wskazując, że na podstawie art. 17 ust. 3a pkt 2 ustawy z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty gmina jest obowiązana do zapewnienia dziecku upośledzonemu w stopniu głębokim, spełniającemu obowiązek szkolny przez udział w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych, bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do odpowiedniego, wybranego przez rodziców ośrodka rewalidacyjno-wychowawczego. Natomiast jeżeli dowożenie i opiekę organizują rodzice, obowiązek gminy obejmuje zwrot kosztów przejazdu ucznia oraz opiekuna do wybranego ośrodka. Wybór takiego ośrodka nie stanowi uprawnienia gminy, lecz osób, do których należy podejmowanie decyzji w imieniu ucznia w wykonaniu konstytucyjnie gwarantowanego prawa do nauki i wyboru szkoły (art. 70 ust. 1 i 3 Konstytucji RP).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 §1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił powództwo. Nadto Sąd zasądził od Fundacji Pomocy Osobom Niepełnosprawnym (...) w P. na rzecz Gminy S. kwotę 998 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za obie instancje w oparciu o treść art. 98 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., w tym – 98

zł jako opłata uiszczona od apelacji określona na podstawie art. 13 ust. 1 w zw. z art.18 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 90 poz. 594 ze zm.) oraz 900 zł wynagrodzenia pełnomocnika strony pozwanej obliczonego na podstawie §12 ust. 1 pkt 1w zw. §6 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 roku poz.490).

SSO B.PiwkoSSO E.Piątkowska-BidasSSO B.Dziewięcka